

EVALUAREA PROCESULUI SCRIERII

Prof. IGAȘ VICTORIA-CLAUDIA

Colegiul Tehnic „Unirea”, Ștei, Bihor

În școală, o importanță crescândă capătă reorientarea principiilor și formelor de evaluare. Se știe că evaluarea este o acțiune componentă a activității didactice, care se suprapune activității de instruire, având rolul de reglare și de susținere a procesului de predare-învățare. Actul evaluativ este un moment al conexiunii inverse și un mijloc de verificare, apreciere sau măsurare a progresului realizat de elevi, caracterizat printr-o latură motivațională (recompensarea elevilor și impunerea lor în plan social).

Pentru reducerea divergențelor de apreciere și notare, se impune adoptarea unor grile de control și conceperea unui barem de corectare. Dacă criteriile de evaluare sunt transparente, atunci și aprecierea rezultatelor școlare va fi obiectivă. În primul rând, o evaluare corectă și riguroasă a scrierilor elevilor reglează actul educativ, procesele de predare și activitățile de învățare. În al doilea rând, aprecierea profesorului are influențe pozitive sau negative asupra elevilor, îi poate stimula sau descuraja. Acțiunile de evaluare a performanțelor școlare trebuie să urmărească conținuturile importante, reprezentative, și nu toate cunoștințele predate.

Privite în perspectiva evoluției didacticii contemporane, modalitățile de evaluare urmăresc două aspecte esențiale: cuantificarea (măsurarea) textelor finite, a produselor scrierii și evaluarea procesului scrierii. Astfel, avem în vedere nu numai produsul final, textul, ci și ciornele (încercările inițiale, variantele, revenirile, reorganizarea unor idei, fapte, argumente sau opinii, modificarea planului inițial, a subpărților). Desigur că putem săvârși această evaluare în clasă, în activitățile de redactare autonome sau în cele corelate cu studiul textului literar. Compunerile elevilor sunt apreciate pe baza unui barem de evaluare și de notare prestabilit de către dascăl. Se evaluează conținutul lucrării: ideile, elementele de structură ale unui text, prezentarea detaliată și nuanțată a unei opere sau a unor compoziții personale, formularea unor puncte de vedere clare și argumentate, acordându-se un punctaj mai mare pentru originalitate, acuratețea și logica expunerii.

La ora de limba română, profesorul manifestă întotdeauna o atenție sporită pentru redactarea compunerii: organizarea ideilor în scris, abilitățile de analiză și argumentare, utilizarea limbii literare, ortografia, punctuația, așezarea corectă în pagină, lizibilitatea și încadrarea în limita maximă de spațiu indicată. Acestea sunt criteriile de evaluare luate în considerare de către fiecare corector la examenul de bacalaureat. Baremul de evaluare și notare se aplică ultimului subiect, elaborarea unui eseu structurat sau liber ce vizează aspecte de analiză tematică, structurală și stilistică a operelor literare studiate, aparținând autorilor canonici sau speciilor literare menționate în programa pentru bacalaureat. Stabilirea baremului sau a schemei de corectare și notare se concretizează prin fixarea punctajului pentru fiecare item. În cazul itemilor subiectivi care presupun un nivel ridicat de originalitate în elaborarea eseului, se acordă punctaje pentru componentele fiecărui item în parte. Cu timpul, fiecare profesor își organizează propriul sistem de predare și evaluare, organizând judicios fiecare test, lucrare de control sau teză, prin raportare la conținuturile parcurse într-un interval de timp, în conformitate cu programele școlare, cu competențele de evaluat, în funcție de nevoile și pregătirea clasei. În ceea ce privește evaluarea textelor redactate de către elevi, există o perspectivă dihotomică asupra produselor scrierii: una este centrată asupra conținutului compozițiilor și alta este axată asupra suprafețelor textuale (exprimare, scriere, ortografie, punctuație).

Orice activitate de scriere reprezintă un travaliu individual, o formă de exprimare a experienței de viață, a ideilor, opiniilor și soluțiilor personale. Într-o investigație a lucrării

elevilor, trebuie să primeze conținutul, adică ansamblul de idei, de imagini, de concepte sau întâmplări. Elevii trebuie să fie motivați și stimulați să redacteze eseuri, scrisori, comentarii literare, chiar dacă fac greșeli de ortografie, de punctuație sau dacă nu respectă echilibrul dintre cele trei componente ale textului (introducere, cuprins și încheiere). Aceste deficiențe se pot remedia în lecțiile de limbă prin corectarea greșelilor din unele teme sau compuneri, utilizând fișe de lucru, planșe demonstrative, tabele, liste cu diferite reguli. Exprimarea corectă, clară și nuanțată a elevilor implică cunoștințe de vocabular, fonetică, morfologie, sintaxă și ortografie. Pe lângă conținutul mesajului, profesorul acordă o importanță mai redusă aspectelor formale ale textului (respectarea normelor limbii literare actuale, registrul stilistic adecvat cerinței, respectarea normelor de exprimare, ortografie și punctuație, așezarea corectă în pagină). Prin exerciții variate și utilizând strategii didactice moderne putem să-i deprindem pe elevi cu exprimarea corectă, înlăturând greșelile de orice tip pentru care sunt depunțați la examene, concursuri, olimpiade sau lucrări scrise semestriale.

Corectarea și evaluarea produselor finale ale elevilor are două roluri esențiale atât pentru evaluator cât și pentru cel evaluat: „...are rolul de întărire sau de sancționare a rezultatelor învățării și e benefică și pentru profesor (putând constata, la timp, lipsurile elevilor și lua măsuri pentru eliminarea lor), și pentru elevi (confirmându-le succesele sau arătându-le greșelile)”. Aprecierea și notarea textelor finite se poate efectua pe baza unor grile de control și evaluare, în funcție de specificul textului, dar și prin integrarea unor criterii generale care să cuantifice mai ales conținutul și, într-o măsură mai mică, aspectul formal, estetic al discursului scris al elevului. Aceste criterii generale de evaluare ale textului finit sunt:

Criteriul conținutului: evaluarea se realizează în funcție de gradul de adecvare la o temă dată sau aleasă de elev (conținutul textului, relevanța și substanța mesajului: justetea, claritatea și coerența ideilor, exemplelor, imaginilor).

Criteriul pragmatic sau discursiv: compunerea este evaluată în funcție de gradul de adecvare la situația de comunicare presupusă de specia literară sau numită de elev/profesor.

Criteriul structurii textuale: evaluarea lucrării se desăvârșește dintr-o perspectivă dublă; a macrocoerenței (raportul dintre paragrafe, echilibrul dintre părți, ordinea secvențelor, calitatea introducerii și a încheierii) și din perspectiva microcoerenței (decupajul în paragrafe și fraze, modificările de ton, prezența unor explicații sau imagini concludente).

Criteriul lingvistic: produsul scrierii este măsurat din punct de vedere lexical și gramatical (proprietatea și varietatea termenilor, construcția corectă a propozițiilor, a frazelor, aplicarea regulilor de ortografie și punctuație).

Criteriul estetic: evaluarea textului se face după aspectul exterior (așezarea în pagină, scris lizibil).

Dintre modalitățile alternative de evaluare se disting: portofoliul, proiectul și fișele de autoevaluare. Încă din denumirea lor de metode alternative sau complementare de evaluare reiese faptul că acestea se constituie într-o alternativă viabilă la formulele evaluative tradiționale, care încă sunt dominante în practica școlară a zilelor noastre. Avantajele utilizării acestor metode sunt variate; elevii își demonstrează cunoștințele, dar și abilitățile, priceperile și deprinderile. În mare parte, aplicarea acestor metode produce eliberarea de tensiuni, emoțiile și tonusul afectiv negativ care însoțesc formele tradiționale de evaluare. În cadrul unor astfel de metode, elevii sunt implicați activ atât în realizarea unor materiale, acțiuni prin care își dezvăluie personalitatea, cât și prin propria evaluare, reflectând asupra muncii depuse și asupra progreselor înregistrate.

Bibliografie: Constantin Parfene, *Metodica studierii limbii și literaturii în școală*, Ghid teoretico-aplicativ, Editura Polirom, Iași, 1999, p. 166

Alina Pamfil, *Limba și literatura română în gimnaziu, Structuri didactice deschise*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008, p. 108